

Motion till riksdagen 2020/21:3336

av **Lotta Finstorp m.fl. (M)**

Kultur- och mediepolitisk motion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder, t.ex. att se över regleringsbrev, för att minska den politiska styrningen av konsten och kulturens innehåll och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att ta fram en ny kulturpolitik för 2020-talet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av kultursektorns myndighetsstruktur bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Kultursamverkansmodellen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om bredare finansiering av kulturen i syfte att värna och möjliggöra en mångfald av finansiärer inom kulturområdet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för nyskapande kultur och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om scenkonstallianserna och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera barns och ungas rätt till kultur och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för bevarande och utveckling av kulturarvet i dess olika delar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av hur kostnadsansvaret ska fördelas vid arkeologiska utgrävningar och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om museernas roll som självständiga institutioner och om att kunna donera föremål genom gåva till alla museer oavsett huvudman och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konst och arkitektur i det offentliga rummet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förbättra presstödet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa saklighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning om filmpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur illegal spridning av filmer kan beivras och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig harmonisering av momsens och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag om hur man kan stärka villkoren för att spela in film i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av immunitetslagstiftning för att juridiskt skydda utländska konstföremål som har lånats ut till svenska museer och tillsättande av en sådan utredning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vad händer med ett land där kulturen, gudstjänstlivet, idrotten och media upphör och tystnar? Det blir tyst, kallt, livlöst och hela besöksnäringen med alla tiotusentals jobb försvinner. Kulturens betydelse för samhället både i rent mänskligt hänseende men också för jobb och tillväxt, blir så tydligt i tider av kris och lågkonjunktur.

Kulturen är inget eget stuprör utan är det kitt som håller samman och bygger broar mellan människor!

Att skapa goda förutsättningar för konsten och kulturen innebär att belysa hur kulturpolitiken hänger samman med alla andra politikområden.

Vi moderater ser kulturen i ett tvärsektorielt sammanhang!

De kulturpolitiska målen

De kulturpolitiska målen anger vilken riktning som staten vill peka ut för kulturpolitiken. Enligt målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.

För Moderaterna är det självklart att armlängds avstånd ska råda mellan kulturens utövare och politiker. Det är grundläggande att konsten skall vara fri. Den skall fredas från politisk klåfingrighet dvs. en armlängds avstånd måste vara en realitet. Staten skall inte gå in och villkora, det vill säga styra, konsten och de fria institutionerna – hur vällovliga dessa ambitioner än är.

De statliga kulturpolitiska målen ska inte bli styrande i den grad att de exkluderar vissa grupper. Regeringen bör se över regleringsbrev och statliga uppdrag i syfte att minska den politiska styrningen av konsten och kulturens innehåll.

Kulturen och konsten har ett egenvärde. Men den ger oss verktyg att utforska vilka vi är som människor men också i vilket sammanhang vi befinner oss men är även en utmärkt väg till social inkludering.

Kulturpolitikens huvuduppgift är att ge förutsättningar för att mer konst och kultur skapas, och att mer konst och kultur kan möta en publik.

Detta har samtidigt viktiga funktioner även för andra delar av samhället i form av utbildning och bildning, hälsa, integration och tillväxt.

Kultur angår alla. Det är en fråga om både bildning och demokrati. En prioriterad fråga inom kulturpolitiken bör därför vara att skapa ett samhälle där fler känner att de vill verka och kan utvecklas som konstnärer – där fler skapar kultur och där fler kan komma i kontakt med kulturen.

De fria konsterna är ett av våra viktigaste medel för att värna yttrandefriheten. Vi ser med stor oro på all sorts radikaliserings och extremism med antidemokratiska förtecken, oavsett om den är religiös eller politisk. Kulturpolitiken kan i dessa sammanhang bidra till ökad dialog och kunskapsspridning och är kittet mellan olika politikområden!

Men Sverige behöver en ny uppdaterad kulturpolitik, en politik för 2020-talet. Propositionen ”Tid för kultur” beslutades år 2009. Därför bör en ny kulturutredning tillsättas.

Kulturområdet är, jämfört med andra politikområden, annorlunda avseende vissa förvaltningspolitiska och styrningsmässiga strukturer. Området kännetecknas av särskilda förutsättningar i form av många små myndigheter och en mångfald av verksamhetsformer. Förutom myndigheter finns det ekonomiska föreningar, ideella föreningar, stiftelser och statligt ägda bolag. Dessutom är kulturområdet starkt autonomt för att på så sätt värna demokratins grundläggande principer, som vilar på yttrandefrihetens grund.

Svensk kulturpolitik handlar om att genom armlängdsprincipen skapa så goda förutsättningar för konstnärligt skapande som möjligt. Konstens innehåll och kvalitet, däremot, ska överlämnas till professionen.

Kulturen är en dynamisk kraft med en begränsad statlig budget. Området är inget eget ”stuprör” utan är kittet som håller samman oss människor i vårt samhälle.

Vi moderater vill utveckla ett tvärasektoriellt förhållningssätt och i ett första steg göra en översyn av myndighetsstrukturerna inom kultursektorn. Över tid har synen på vad kulturpolitiken ska omfatta blivit allt mer specifik och snäv och därmed har det politiska breddperspektivet försvagats.

I Betänkande av Kulturutredningen, Kulturpolitikens arkitektur SOU 2009:16, finns ett intressant förslag på en förändrad förvaltningsstruktur. Förändringen skulle ge staten nya möjligheter att utveckla sitt nationella ansvar för kulturpolitiken genom att kulturens yttringar skulle grupperas i tre sfärer:

- Arkiv och språk
- Samtid, historia och livsmiljö
- Konstarterna

Regeringen valde att inte gå på utredningens linje 2009 men det har trots allt genomförts ett antal olika organisationsförändringar under senare år.

Sju landsarkiv har avvecklats och inordnats som avdelningar i Riksarkivet dessutom tillkom även Myndigheten för kulturanalys år 2011.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen är en reform som alliansregeringen drev igenom för att skapa ökat utrymme för – och bejaka – regionala prioriteringar och variationer vad gäller kulturlivet. De regioner som ingår i modellen beslutar därför hur det statliga bidraget ska fördelas på regional nivå. Vi värnar kultursamverkansmodellen som i sin helhet har tjänat kulturen väl. Modellen behöver dock, efter mer än tio år, vidareutvecklas och reformeras.

Den är ett bra verktyg för att möjliggöra mötet med professionell konst och kultur i hela landet. De regioner som ingår i modellen beslutar därför hur det statliga bidraget ska fördelas på regional nivå.

I samtal med bland annat förtroendevalda och kulturskapare i Region Kronoberg framkommer att rollerna inom kultursamverkansmodellen är otydliga. Staten måste tydligt visa tillit och vårda flernivåsamverkan som är syftet med samverkansmodellen.

Parallella strukturer äventyrar kulturens infrastruktur där modellen är en väsentlig del för att effektivt använda gemensamma resurser.

Dessutom behöver vi förbättra kontaktytorna för kulturinstitutioner och fristående kulturutövare som känner att de saknar dialog med nationella beslutsfattare. Ambitionen är att de resurser som staten tillför ska användas för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen – men därefter ska den regionala nivån avgöra hur dessa mål bäst uppnås. Det innebär också att regeringen i möjligaste mån bör undvika att kringgå samverkansmodellen och peka ut enskilda verksamheter som ska få statligt stöd.

Kultursektorn är väsentlig för besöksnäringen och tillväxten i regionerna. Därför måste nationella tillväxtstrategier innefatta även denna sektor.

Dessutom behöver kontaktytorna för kulturinstitutioner och fristående kulturutövare förbättras eftersom de uttrycker att de saknar dialog med nationella beslutsfattare. Ambitionen är att de resurser som staten tillför ska användas för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen – men därefter ska den regionala nivån avgöra hur dessa mål bäst uppnås. Det innebär också att regeringen i möjligaste mån bör undvika att kringgå samverkansmodellen och peka ut enskilda verksamheter som ska få statligt stöd.

Kulturen och kulturskaparens villkor

Kultur finns och finansieras i offentlig, privat och ideell sektor. En modern kulturpolitik inkluderar alla dessa och arbetar för att de skall kunna utvecklas enskilt och tillsammans.

I många andra länder finns intressanta avdragsmodeller i skattelagstiftningen. I till exempel dansk skattelagstiftning kan fysiska personer eller organisationer göra avdrag från den skattepliktiga inkomsten för löpande gåvor till bl.a. föreningar, stiftelser och trossamfund. Dessutom får avdrag från den skattepliktiga inkomsten specifikt göras för gåvor till kulturinstitutioner.

Enligt dansk skattelagstiftning kan verksamheter göra avdrag för monetära gåvor till kulturinstitutioner som föregående år mottagit offentligt drifttillskott. Alla skattskyldiga

kan dessutom dra av värdet av gåvor i form av konstverk och kultur- och naturhistoriska föremål till sådana kulturinstitutioner. Gåvor kan också ges till nystartade kulturinstitutioner, om det finns en skriftlig "tillsagn" om drifttillskott från stat eller kommun.

Verksamheter som kan göra avdrag för monetära gåvor är: skattepliktiga personer och dödsbon som bedriver yrkesmässig affärsverksamhet; organisationer som är skattepliktiga enligt lagstiftningen. Avdrag får göras för den delen av värdet på gåvan som överstiger 500 DKK. Det finns ingen övre beloppsgräns.

För att få göra avdrag finns vissa förbehåll. Gåvan får inte vara förbunden med löfte om någon motprestation. Det får inte heller finnas regleringar som ger givaren bruksrätt till gåvan fram till sin död.

Reglerna gäller kulturinstitutioner i bred bemärkelse. Bland annat omfattas museer, teatrar, biografer, upplevelsecenter, djurparker, kulturhus men däremot inte kyrkor, högskolor, lokalradio och -TV och idrottsorganisationer. Institutionerna bedöms, i detta avseende, efter den verksamhet som är dominerande.

Moderaterna understryker vikten av en mångfald av finansiärer samt fria resurser inom kulturpolitiken. Att skapa goda förutsättningar för konsten och kulturen handlar också om att belysa hur kulturpolitiken hänger samman med alla andra politikområden.

Kulturpolitik bör därför inte reduceras till en tävlan om att dela ut bidrag. Frågan om kulturens villkor är långt större och mer komplex än så.

Det är inom besöksnäringen flest nya jobb skapas. Detta berör inte minst unga människor som inom denna sektor får sitt första viktiga jobb. Kulturen, och även idrotten, är motorn i hela denna växande näring. En modern kulturpolitik handlar därför både om att bejaka kulturens egenvärde och dess möjlighet att bidra till jobb och tillväxt.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att ta fram en modell för skatteavdrag vid gåvor till kulturen med syfte att värna och möjliggöra för en mångfald av finansiärer inom kulturområdet.

Kulturskaparen som entreprenör

Många kulturskapare är också egna företagare. Detta lägger grunden för kulturell mångfald, skapar jobb och tillväxt över hela landet och är en av hörnstenarna i en modern kulturpolitik. Samtidigt är det självklart viktigt att kulturarbetare, oavsett anställningsform, har bra och trygga villkor. Vägen till egenförsörjning är en av våra viktigaste frågor, och då måste också kulturarbetare i större utsträckning kunna leva på sitt skapande.

En stor andel av kulturskaparna i Sverige är högutbildade akademiker men det saknas tillräcklig utbildning i entreprenörskap i deras utbildningar. Därför vill vi att en översyn görs av de högre utbildningarna för sektorns yrken med syfte att inkludera företagande som ämne.

Vidare ser vi behov av regelförenklingar för kulturarbetare med eget företag, liksom för entreprenörer i stort. Därför driver Moderaterna förslag såsom minskad administration för företag med lägre omsättning. Det bör också undersökas om riktade utbildningar eller liknande är önskvärdt inom ramen för befintliga kultur- och företagarefrämjande insatser.

En stark upphovsrätt spelar också stor roll för professionella kulturskapares villkor, men även för att skydda de kulturella och kreativa näringarna som är en viktig och växande bransch.

Kulturbryggan

Det som idag betraktas som nyskapande kultur, kan imorgon komma att vara en etablerad del av vårt gemensamma kulturarv. Villkoren för nyskapande kultur bör därför vara goda. Kulturbryggan skapades av alliansregeringen 2007 för att aktivt stötta nyskapande kultur. Detta är en investering i framtiden som lägger grunden för framtidens svenska konst- och kulturskapande. Erfarenheten visar att riktat stöd för nya konstnärer i början av deras yrkesverksamma gärning är viktigt. Moderaterna värnar Kulturbryggan, och vår ambition är att löpande förbättra och på sikt bygga ut reformen.

Scenkonstallianserna

Scenkonstallianser är en samlande benämning för tre moderna trygghetsnätverk för frilansande inom scenkonstområdet i Sverige: Teateralliansen, Dansalliansen och Musikalliansen. Dessa är viktiga för svenskt kulturliv. Deras långsiktiga förutsättningar att utöka sin verksamhet och anpassas till den moderna tidens krav behöver kontinuerligt förbättras. Riksdagens kulturutskott genomförde senast en utvärdering av scenkonstallianserna år 2012. Den visade att allianserna förbättrat tryggheten för de scenkonstnärer som anställts, men också att det finns utrymme för utveckling. Statens kulturråd har påkallat behovet av en ny utvärdering i detta syfte, och en sådan bör genomföras.

Barns och ungas rätt till kultur

Att tillgängliggöra kultur är för Moderaterna en del av vårt partis övergripande arbete mot det växande utanförskapet. Stor del av vårt fokus ligger på alla barn och ungdomars rätt till kultur, och vi prioriterar särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer. Vi ser att kulturen har att arbeta med att nå barn och unga från grupper som i lägre grad tar del av olika kulturyttringar. Ofta är det i unga år som människors intresse för kultur och konstnärligt skapande bäst kan tillvaratas och stimuleras. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga bildningsresor.

Kommunala kulturskolor och Skapande skola

De kommunala kulturskolorna erbjuder barn och ungdomar en verksamhet som är bred, tillgänglig och av hög kvalitet. Den är därför viktig för tiotusentals barn och ungdomar.

Skolornas verksamheter ser olika ut över landet beroende på kommunernas förutsättningar avseende storlek, skattesats och geografiskt läge. Staten bör stötta denna mångfald, men samtidigt understryka att detta är en verksamhet som kommunerna har det yttersta ansvaret för. Att genom statliga bidrag sänka kulturskolornas avgifter är ett både kostsamt och ineffektivt sätt att göra skolorna mer tillgängliga. Det riskerar också att skapa ett system där stat och kommuner i praktiken får ett gemensamt ansvar för kulturskolornas verksamheter. Istället bör statens primära uppgift vara stödjande, t.ex. genom att erbjuda forskning om hur man breddar och fördjupar kulturskolornas verksamheter.

Skapande skola når barn och unga i den miljö där de befinner sig dagligen. Barn och ungas tillgång till olika kulturyttringar som att skapa själv eller se god scenkonst, är viktigt, liksom mötet med professionella kulturskapare.

Harmoniserad kultur moms

Skatter – inklusive moms – skall vara rimligt höga, förutsägbara och rättvisa. Detta är idag inte fallet inom kulturområdet. Ett tydligt exempel på differentierade momssatser är teater och konsert i jämförelse med att spela för dansande publik. I grunden tycker vi att all kultur ska omfattas av samma enhetliga kultur moms. Utgångspunkten är att kultur momsen inte ska göra skillnad mellan olika slags konst- eller kulturformer. Dessa frågor behöver initialt kartläggas i syfte att långsiktigt reformera och harmonisera kultursektorns moms- och skattesatser. Denna harmonisering skall ske över tid och med hänsyn till statens finanser.

Vi ställer oss kritiska till höjningen av den s.k. biomomsen som från 1 januari 2017 steg från 6 till 25 procent. Höjningen slår hårt; speciellt mot biografier på små orter runt om i Sverige. Det är en olycklig utveckling, eftersom dessa biografier ofta fyller ett flertal funktioner och fungerar som samlingspunkt för det lokala kulturlivet.

Bevara och utveckla kulturarvet

Kulturarvet, de materiella och immateriella uttrycken för mänsklig påverkan, är sammanhållande och utbildande men långt ifrån statiskt. Det förändras och omformuleras ständigt – vilket ska vara centralt i hur vi i en demokrati betraktar vårt kulturarv.

I händerna på icke-demokratiska företeelser, organisationer och länder kan kulturarvsfrågor utgöra ett mycket potent vapen. Det kunde vi se i dåtidens Sovjetunionens omformulering av den ryska historien och dess kulturarv. Det kan vi se även idag med förstörelsen av historiska byggnader, objekt och religiösa platser som Isis systematiskt har ägnat sig åt. Det är därför oerhört viktigt att stå upp för öppenhet, vårda arvet från tidigare generationer och ta ansvar för dem som lever här i dag och för dem som kommer att utgöra vår framtid.

Moderaterna vill i sammanhanget lyfta fram några kulturarvsfrågor i behov av utredning.

Det transporthistoriska kulturarvet i form av exempelvis museifartyg, veteranbilar, museijärnvägar och flygplansmuseer är en viktig del av den svenska kulturen och historien. Ideella entusiaster runt om i landet lägger ned mycket tid på att reparera och underhålla äldre fordon och fartyg eller sköta museiverksamhet. Verksamheterna har dock små ekonomiska marginaler, samtidigt som reparations- och driftskostnaderna ofta är höga och kräver kompetenser som behöver föras vidare till kommande generationer. Det har nu gått tre år sedan riksdagen gav regeringen tillkänna om att skyndsamt ta fram en lagstiftning till skydd för det rörliga kulturarvet. Riksantikvarieämbetet har under tiden lagt fram en rapport, bland annat med förslag om ett förstärkt skydd för det motorhistoriska kulturarvet och om en hänsynsregel i kulturmiljölagen med målet att myndigheter ska ta hänsyn till bevarande och användande av motorhistoriska fordon. Dock återstår fortfarande för regeringen att hantera dessa förslag.

Museer för lärande och bildning

Sveriges museer är viktiga för både lärande och bildning, samt som förvaltare av kulturarv och historia. Vi lägger största vikt vid museernas roll som självständiga

institutioner. Museernas verksamhet ska präglas av kunskapsuppbyggnad och hög kompetens inom respektive ämnesområde.

Offentligt finansierade kulturinstitutioner, såsom museer, ska inte politiseras och styras av ideologiska pekpinnar. De ska självfallet vila på en demokratisk grund, men innehållet ska i så hög utsträckning som möjligt vara fritt. Dagsaktuella politiska strömningar ska inte styra vilka pjäser eller utställningar som genomförs. En alltför omfattande politisk styrning likriktar kulturen och gör den i förlängningen ointressant.

Moderaterna vill inkludera alla museer – statliga, föreningsdrivna, stiftelser, läns- museer, enskilda och privata – i det långsiktiga statliga arbetet med Sveriges museer. Vi är bekymrade över att den förda museipolitiken har lagt ett ensidigt fokus på de statliga museerna och deras uppgift men följer med stort intresse Nationalmuseums samarbete med Jamtli i Östersund.

Det är allvarligt att Sverige saknar en immunitetslagstiftning för konstföremål. Den utlånande staten vill veta att de får igen konstföremålen och därför kräver de en lagstiftning som ger immunitet åt konstföremålen. Annars kan de bli föremål för beslag om någon påstår att vederbörande har rätt till tavlorna. Ett antal museer har tvingats ställa in utställningar eftersom Sverige fortfarande saknar en immunitetslagstiftning som ger utländska konstverk juridiskt skydd. Därför måste en utredning tillsättas skyndsamt.

Det behövs en inkluderande politik som fokuserar på museiväsendets villkor i stort, samt ökad samverkan mellan olika museer. Statliga museer bör också kunna överlåta föremål som gåva till alla museer, oavsett huvudman.

Varje museum själv, inom ramen för sitt uppdrag, kunna fatta beslut om hur man bäst breddar publiken och når nya grupper. Reformen om fri entré på statliga museer har i första hand gynnat vuxna innerstadsbor och turister. Istället vill vi möjliggöra för våra statliga museer att nå fler grupper över hela landet. I detta avseende bör exempelvis samarbetet mellan skolor och museer vara prioriterat. Den digitala tekniken ger oss också museerna också helt nya möjligheter att nå ut, oavsett dag eller tid på dygnet. Museerna ska ges goda förutsättningar att arbeta med digitalisering, till exempel genom att det finns möjligheter till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Konst och arkitektur i ett växande Sverige

Kulturen genomsyrar samhället på olika sätt, och den tar sig också uttryck genom arkitektur och konst i såväl nya bostäder som offentliga rum. Sverige växer snabbt och Boverket uppskattar att 600 000 nya bostäder behöver byggas till år 2025. Det innebär också att nya offentliga rum skapas. För att värna konst och arkitektur i det offentliga rummet bör vi blicka såväl bakåt som framåt. Det är därtill en fråga som bör ses i sammanhang av byggandets generella villkor.

De rivningar som skedde under mitten av 1900-talets andra hälft, och därefter framväxten av de så kallade miljonprogrammen, innebar viktiga standardhöjningar i form av till exempel rinnande vatten och minskad trångboddhet för många i vårt land. Samtidigt har erfarenheter från denna era visat att trivsel och trygghet handlar om mer än så. Rivningsvågen gjorde irreversibla avtryck i många svenska städer, och många av ingreppen framstår i efterhand som svårförståeliga.

Denna samtidshistoria bör vi dra lärdom av. Balansgången mellan nytt och gammalt, mellan bevarande och innovation, är sällan enkel. Men de behöver heller inte alltid stå i motsats till varandra. Hänsyn måste också tas till lokala förutsättningar och samhällets olika behov.

Staten kan spela en viktig roll i att skapa förutsättningar för arkitekter, konstnärer och andra skapande grupper att samverka när nya bostadsområden växer fram, och att sådan samverkan sker tidigt i processen.

Staten kan också föregå med gott exempel när offentliga miljöer utformas genom att på ett tydligt sätt koppla ihop byggande, arkitektur och konstnärskap. I denna strävan är det dock lika viktigt att bejaka den kraft med vilken miljöer kan växa och utvecklas organiskt, genom enskilda människors samlade krafter.

Vid utformningen av nya bostadsområden och offentliga miljöer är det också helt centralt att vårda det kulturarv som finns under jord. För detta ansvarar huvudsakligen Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Därför är det särskilt viktigt att samverka mellan kommunerna å ena sidan, och Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna å andra sidan, fungerar effektivt och att lagstiftningen tillämpas enhetligt.

Exploatering av mark vid byggnation eller utökning av verksamhet innefattar många gånger även arkeologiska utredningar. Dock är ofta kostnaderna för dessa utredningar höga och tiden från ansökan till genomförande många gånger orimligt lång. Eftersom allt idag bekostas av exploitören kan dessa omständigheter riskera att byggprojekten alls genomförs. En översyn av kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar får därför ses som angeläget. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna om behovet av en översyn av hur kostnadsansvaret fördelas vid arkeologiska utgrävningar.

Fria och oberoende medier

Fria och oberoende medier av hög kvalitet spelar en helt avgörande roll för det demokratiska samhällets utveckling – genom att granska, ifrågasätta, fördjupa och belysa. Det är också ett av de bästa motmedlen mot företeelser såsom ”fake news”, tillsammans med en skola som ställer tydliga kunskapskrav och ger verktyg för kritiskt tänkande. Mediepolitikens centrala uppgift är att skapa förutsättningar för ett brett spektrum av medier som kan verka självständigt, på olika nivåer och i olika format.

Tryck- och yttrandefrihet

Den fria åsiktsbildningen är grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick. Tryck- och yttrandefriheten är i sin tur förutsättningar för fri åsiktsbildning. Det är därför av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, inte bara konstitutionellt, utan också i praktiken. Staten har ett självklart ansvar för att förebygga samt stoppa hot och våld som riktas mot dem som nyttjar dessa friheter.

JMG och Journalistförbundet har genomfört en undersökning av utsattheten bland journalister i Sverige under 2019. Rapporten visar, liksom de senaste fyra åren, att 30 procent av de tillfrågade journalisterna har utsatts för hot, våld eller trakasserier. Det är allvarligt. Rapporten visar också att av de journalister som utsatts, hade mer än en fjärdedel undvikit att bevaka ett visst ämne eller en viss fråga. Med andra ord finns en oroväckande tendens till självcensur. Staten får inte agera långsamt och passivt inför denna hotbild, utan måste vidta åtgärder för att försvara tryck- och yttrandefriheten. Det är ett steg i rätt riktning att regeringen sommaren 2017 till slut antog en handlingsplan mot hat och hot mot journalister, förtroendevalda och konstnärer. Detta arbete måste nu fortgå med kraft, och om nödvändigt ska ytterligare åtgärder vidtas.

Press- och mediestödet

Medielandskapet genomgår allttjämt stora förändringar. Institutet för mediestudier rapporterar i sin årsbok för 2016/2017 att var fjärde kommun saknar en regelbundet bemannad nyhetsredaktion och att nästan var tredje reklamkrona har försvunnit från journalistiken sedan 2008. Den tekniska utvecklingen har skapat nya medier och nya medievanor. Det innebär såväl utmaningar som möjligheter för traditionella mediehus. Ett stort ansvar vilar på dem att möta utvecklingen. Mediepolitiken ska också bistå i övergången, men inte skapa nya och storskaliga bidragsstrukturer. I juni 2018 antog riksdagen ett förslag till nytt mediestöd i en bred politisk överenskommelse. I ett nästa steg bör presstödet utvecklas och förbättras.

Public service

Efter utredning av en parlamentarisk kommitté antog riksdagen i november 2018 en ny modell för finansiering av public service. I korthet innebär detta att public service hädanefter kommer att finansieras genom en avgift som tas ut via skattsedeln. Moderaterna står i grunden bakom modellen, dock med ett antal starka synpunkter på hur den bör utvecklas och förbättras. Vi beklagar också att finansiering och reglering av public service inte utreddes behandlades i en samlad process.

Senast till 2026, då en ny sändningstillståndsperiod inleds, behöver en ny reformerad public service-politik vara på plats. En ny statlig public service-utredning bör tillsättas, helst redan under denna mandatperiod, med detta syfte. Moderaterna kommer att återkomma med partiets ingångsvärden inför en sådan utredning, men vi kan redan nu konstatera att reformer krävs på åtminstone följande fyra områden:

- Uppdraget: Public services uppdrag bör gå i riktning mot att bli ”smalare och vassare”. Det är viktigt att säkerställa att public service i framtiden kan leverera en högkvalitativ, mångsidig och opartisk nyhets- och samhällsjournalistik. Det är särskilt viktigt att detta säkerställs i hela landet. Kultur och egenproduktion på svenska ingår rimligen också i kärnuppdraget samt andra angelägna samhällsområden där kommersiella medier inte kommer att verka. Bredare produktion, som underhållning och större sportevenemang, kan som regel levereras av kommersiella aktörer. Det kan dock finnas skäl att vissa sådana produktioner allttjämt levereras av public service.
- Opartiskhet och saklighet: Public service har generellt ett högt förtroende hos allmänheten, men det har minskat över tid. Hur frågor om opartiskhet och saklighet hanteras av public service är avgörande för dess legitimitet och förtroende i framtiden. Tydligare former för en medieetisk granskning av program som sänds i public service bör läggas fast, och sanktionerna vid överträdelser av reglerna om opartiskhet och saklighet bör ses över.
- Finansiering: Utgångspunkten bör vara att kärnuppdraget även i framtiden ska finansieras av skattemedel. Totalt sett bör public service på sikt dock anslås avsevärt mindre skattemedel. Detta som en följd av ett mer renodlat uppdrag. Samtidigt är troligen vissa av kärnuppdragen i dag underfinansierade. Hur en framtida finansiering av public service ska utformas är en central reformfråga.
- Styrning och uppföljning av den icke-publicistiska verksamheten: Programbolagens inriktning, hushållning med resurser, kvalitetsarbete och transparens är av allmänt intresse och bör, som i alla andra verksamheter som finansieras med skattemedel,

följas noga och ska vara respektive styrelses ansvar. Även riksdagen måste kunna utvärdera den icke-publicistiska verksamheten, inte minst genom sina egna institutioner som t.ex. Riksrevisionen. Det är en kritisk fråga hur hela denna ordning för styrning och uppföljning ska utformas framåt samtidigt som det publicistiska oberoendet värnas.

För perioden 2020–2025 menar vi moderater att regeringen omgående måste vidta åtgärder säkerställa den idag ifrågasatta sakligheten och opartiskheten i public service genom att utveckla Granskningsnämndens uppdrag.

Utan att värdera enskilda ärenden som behandlats kan man konstatera att kravet på opartiskhet och saklighet har väckt stor debatt – en debatt som förtjänar att tas på allvar, inte minst utifrån programföretagens legitimitet hos allmänheten.

Granskningsnämndens verksamhet måste alltid präglas av offentlighet och tydlighet. Det innebär bl.a. att högre krav bör ställas på att de beslut som granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade. Moderaterna menar att det inte sällan brister i dag vad gäller avslagsbesluten. Det finns starka skäl för att granskningsnämnden får ett tydligare utredningsansvar än den har i dag. Det skulle skapa bättre förutsättningar för beslut som vilar på korrekta fakta och relevanta omständigheter jämfört med ett system som bygger på att den anmälade partens uppgifter sätter ramen för granskningsnämndens prövning.

Kravet på att ett fällande beslut ska offentliggöras bör förtydligas så att offentliggörandet alltid blir lika tydligt som den klandrande rapporteringen. Därutöver bör granskningsnämnden få fler sanktionsmöjligheter. Mot bakgrund av det som anförts ovan bör regeringen se över och utveckla granskningsnämndens uppdrag för att säkerställa att public service lever upp till kraven på saklighet och opartiskhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Riksdagen har den 23 oktober 2019 beslutat att tillkännage för regeringen att det är angeläget att det tillsätts en utredning som ser över möjligheterna till en annan ordning för förhandsprövning där regeringen inte utgör den sista instansen, men någon sådan utredning är ännu presenterad. Vi moderater vill att alla nya permanenta programtjänster eller andra tjänster av större betydelse ska underställas förhandsprövning; att förhandsprövningen ska göras av en oberoende funktion i stället för som idag av regeringen samt att bolagens försöksperiod ska begränsas till sex istället för nuvarande 12 månader. Konkurrensstörande tjänster måste helt enkelt tåla att opartiskt prövas.

Filmpolitik

Vi kan konstatera att regeringen inte tillsatt någon bred parlamentarisk utredning om filmpolitiken, trots riksdagens tillkännagivande från 2016. I Statskontorets analys *Från filmavtal till statlig filmpolitik* från 2019 framkommer bland annat att regeringen kan behöva göra rådets roll tydligare, att det kan finnas skäl att använda ett annat bedömningssystem och att utveckla filmstatistiken.

Råden, eller branschråden, är ett samarbetsforum för filmbranschen och närliggande aktörer. Bedömningssystemen ligger till grund för vilka produktioner som ska få stöd av Filminstitutet. Den statistik som idag samlas in är inte tillräcklig och ändamålsenlig, eftersom Filminstitutet inte har rätt att samla in ett heltäckande underlag.

Ovanstående är bara några exempel på områden som behöver utredas i en parlamentarisk utredning om svensk filmpolitik.

Produktionsincitament – bättre villkor för filmbranschen

Den 15 juni 2016 tillkännagav riksdagen för regeringen att skyndsamt utreda möjligheterna till produktionsincitament och finansieringsstimulanser för filminspelningar.

I december 2017 presenterade Tillväxtverket sin rapport med förslag på hur incitament för film i Sverige skulle kunna se ut. Redan då konstaterades att 27 länder i Europa erbjuder produktionsincitament i någon form, liksom många delstater i USA med flera platser i världen.

I dagsläget är det en uppenbart stor konkurrensnackdel för svensk film att flertalet länder i vår geografiska närhet har dessa incitamentsstrukturer för filminspelningar. Det drar kapital och kompetens ut ur Sverige och i förlängningen riskeras förutsättningarna för svensk films kvalitet och fortsatta överlevnad.

Branschen står och stampar, regeringen har vid flertalet tillfällen sagt sig se behovet av produktionsincitament, men ändå händer ingenting på området. Här måste regeringen gå från ord till handling, annars riskeras den svenska filmens framtid.

Vi moderater föreslår att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en proposition innehållande förslag till lagstiftning för bättre villkor för filmbranschen. Ett alternativ skulle exempelvis kunna vara ett svenskt produktionsincitament med skatte-reduktion som metod – ett slags ROT-avdrag för filmbranschen. I stället för direkt-utbetalt stöd eller bidrag skulle ett sådant system också säkerställa att filmbolagen är hemmahörande i Sverige och därmed innebära att svenska skattemedel inte används till att finansiera utländska bolags produktioner.

Beivra illegal spridning av film

Den illegala spridningen, som kostar svensk film flera hundra miljarder kronor om året, är långsiktigt ett stort hot mot filmen som konst. Om människor slutar att betala för att se film undergräver detta branschens möjlighet att leva och utvecklas som fri konst. Den 8 juni 2020 presenterade Film- och TV-branschens samarbetskommitté siffror som visar att hela 19 procent av svenskarna har laddat ned eller strömmat filmer och serier illegalt under den då senaste månaden.

Sverige behöver en sammanhängande och väl genomarbetad politik för att komma tillrätta med detta växande problem. En utredning behöver därför tillsättas som tar fram en sammanhängande och långsiktig strategi.

Lotta Finstorp (M)

Annicka Engblom (M)

Viktor Wärnick (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)